Landsforeningen
MARTIN A. HANSEN

Nyhedsbrevet nr. 18

MAJ 2019

Et af de gode initiativer, der er blevet taget, er etableringen af Martin A. Hansens Samlingen, som jeg omtaler kort i nedenstående. Jeg håber, vi kan bringe meget mere om den i næste Nyhedsbrev. Lokalt arbejdes der på at styrke fundamentet for Landsforeningen og sikre, at arbejdet med formidlingen af forfatterskabet bliver bedre kendt. Det fordrer nytænkning og nye initiativer, hvilket Line Krogh Lays opdatering i Nyhedsbrevet tyder på. Gode lokale kræfter i og omkring Strøby arbejder fortsat med Digterruten og arealerne omkring de enkelte rutepunkter.

I Landsforeningen ser vi nu frem til arbejdet med det næste tema "Martin A. Hansen og Skolen", hvorom man kan læse i nedenstående.

Herfra de bedste ønsker om en god sommer.

Hadsten, maj 2019
Ole Juul

214: Generalforsamlingen 2019

Fredag d.26. april dannede sognegården i Middelfart ramme om Landsforeningens årlige generalforsamling.

I fjor gjorde vil alvor af bestyrelsens beslutning om at flytte generalforsamlingen til centrale steder i landet for netop at markere, at vi er en landsdækkende forening. Liselund v/Slagelse blev det første sted udenfor Stevns, hvor en generalforsamling er blevet afholdt.

I år flyttede vi så endnu længere vestpå, til sognegården i Middelfart, hvor vi har gode erfaringer med afviklingen af seminarer og temadage.

VI havde kontaktet et mangeårigt medlem, Kaj Axel Jensen, bosiddende i Brenderup tæt ved Middelfart, om atter at være behjælpelig med alt det praktiske ved afviklingen af generalforsamlingen.

Vi var knap 30 fremmødte, og det blev en rigtig god generalforsamling, som sluttede med et godt og solidt foredrag af tidl. biskop Kjeld Holm, Aarhus, der talte om fortælling og erindring med særligt henblik på hans læsninger af Martin A. Hansen. Herfra skal lyde en stor tak til menighedsrådet i Middelfart, som igen beredvilligt stillede gode lokaler til rådighed for Landsforeningen.

Sognegården i Middelfart har efterhånden – med Kaj Axel Jensens gode hjælp – fået status af et 'knudepunkt' for afviklingen af møder i Landsforeningens regi.
Læs referat fra generalforsamlingen og formandsberetning på hjemmesiden www.martin-a-hansen.dk

215: Æresmedlem

Tale til Kaj Axel Jensen i forbindelse med modtagelsen af æresmedlemsskab ved generalforsamlingen i Middelfart d. 26. april 2019.

I 2015 sagde jeg Ja Tak til at blive valgt ind i bestyrelsen for Landsforeningen Martin A. Hansen og efterfølgende ved konstitueringen overtog jeg formandsposten efter Ole Visti Pedersen. Jeg havde – og har stadig – mange ideer til, hvordan man bedst kan fremme formidlingen af forfatterskabet. Et er at styrke fornemmelsen af, at vi har at gøre med en Landsforening – at den er funderet – ikke blot på Stevns - men

også ude omkring i landet, hvor gode folk gør en stor indsats for at øge kendskabet til Martin A. Hansen. Det handler om at finde personer, der brænder for sagen og lokaliteter, der er egnede til formidling af sagen. I den søgen dukkede der ret tidligt et navn op, Kaj Axel Jensen – og et sted, Middelfart.

Kaj Axel Jensen havde holdt et foredrag på generalforsamlingen i Strøby i 2015, 'Martin A. Hansen ved min side', som jeg – sammen med andet godt fra hans hånd og hjerte – læste i det efterfølgende Nyhedsbrev. Det var derfor helt naturligt med mine bagtanker at kontakte Kaj med henblik på et seminar om "Orm og Tyr", som blev det første tema i min formandstid. Kaj sagde straks JA, og så gik han ellers i gang. Hans ihærdige arbejde kan læses i Nyhedsbrevet fra november i fjor og er et skoleeksempel på, hvor langt man kan nå med ildhu og energi. Resultatet blev 44 deltagere på en forrygende god dag om Orm og Tyr, Martin A. Hansen og Sven Havsteen-Mikkelsen.

Næste projekt blev temadagen "Martin A. Hansen og Besættelsen". Nu blev Folkeuniversitetet inddraget. 36 deltagere den 27. oktober 2018. Vellykket på alle måde.

Alt i alt er det et godt eksempel på, hvad der kan hænde, når man overordnet har Landsforeningens formålsparagraf i sinde: … at sikre erindring, viden og fortælling om forfatteren Martin A. Hansen ved at tage initiativ til at danne ramme om events, aktiviteter, praktiske arrangementer og anden formidling".

Meget godt kan nås, når man som Kaj Axel Jensen tager et ansvar på sig, hvad angår forberedelse og gennemførelse af et møde omkring Martin A. Hansens forfatterskab. Jeg er på Landsforeningen vegne begejstret for at have at gøre med et så engageret menneske som Kaj Axel Jensen, og det er fuld fortjent, at vi i bestyrelsen i aften tildeler Kaj Axel et æresmedlemsskab i Landsforeningen.

Kaj Axel Jensen

Tak

Først en stor dybfølt tak til bestyrelsen for denne ære. Da jeg fik mail fra Ole Juul om, at jeg var på tale, kunne jeg ikke tro det. Jeg brugte i mit svar til Ole ordene: Heftig og Begejstret, som er titlen på en vidunderlig film fra det nordligste Norge ved kanten af ishavet om Berlevåg Mandsang-Forening. Disse vidunderligt syngende furede mænd med frost i øjenbrynene og istapper fra næsen skinner af begejstring for sang

Jeg har bemærket, at der ved sådanne lejligheder er tradition for at berette om, hvordan man er blevet vakt til Martin A. Hansens forfatterskab. Også i dag hvor min begejstring for Martin A. Hansen stammer fra. Det plejer ofte at begynde med en dansklærer. I mit tilfælde skabtes grobunden et andet sted: hos min far. Også født i 1909 ikke i august med i september. Opvokset på den ydre del af Sj. Odde på et meget lille sted – ikke engang et husmandssted. Fattigt på materielle goder, men rigt på oplevelser, som han gjorde til fortællinger for mig og min bror.

Her kan man tænke på Martin A. Hansens essay "Tanker i en Skorsten" om de episke kvinder, som bærere af mundtlighedens kultur og den lange hjemstavnserindring. Min yndlingshistorie var fortællingen om besøgsturene, som min far som dreng oplevede i hestevognen. Om vinteren på ladet stoppet ned i halm med hestedækkenet over. Om aftenen kun med øjnene fri og den store stjernehimmel – hvis det ikke sneede. Mørkeræd, og spøgelserne efter vognen. Ved min konfirmationsalder læste min dansklærer - måske genfortalte – Martin A. Hansens uopslidelige novelle "På Vognbunden". Det kendte jeg!

Det ramte et resonansrum. Der skete det! Ganske enkelt. For mine avispenge købte jeg novellesamlingen "Høstgildet" – Tranebog til 4.25 kr. Og det fortsatte, og fra da af har Martin A. Hansen været ved min side. "Løgneren", som jeg i 1963 købte for mine avispenge, blev ganske enkelt den udvirkende årsag til, at jeg endte med at få en universitetsuddannelse i bl.a. nordisk litteratur og sprog – efter at have gennemført den obligatoriske lærlingeuddannelse og studenterkursus. Et længere essay om dette med titlen 'Martin A. Hansen ved min side' kan findes i Nyhedsbrev nr. 11.

Samlingen af Martin A. Hansen bøger og artikler og litteratur om samme er vokset ganske betragteligt gennem årene. Den er nu på grund af volumen rykket ud af vores almindelige bibliotek og har fået sin egen afdeling på 1. sal. Statsbiblioteket i Århus har været en uvurderlig hjælp til at fremskaffe artikler og kronikker helt tilbage fra

40'erne. Ligeledes har Antikvariatnet/Skandinavien, Bogtorvet og Bogbasen - alle tre på nettet - bidraget til meget.

Stor var min glæde, da jeg i 2009 opdagede Landsforeningen og blev medlem og dermed fik Nyhedsbrevet. Jeg har alle hidtil 17 udkomne ordnet i ringbind. Her er megen god læsning, som ikke findes andre steder.

Et brev om min glæde ved Martin A. Hansen og en kronik, som jeg netop havde skrevet om bogen "Rejse på Island", sendte jeg til Mette Lise Rössing. Efter tre dage fik jeg svar med ønske om at bringe begge dele i Nyhedsbrevet. Den kontakt, der gør, at jeg nu står her, var skabt. Foredrag i Strøby, indlæg til Nyhedsbrevet og tilrettelæggelsen af to temadage i her i Middelfart. Her skal menighedsrådet ved Middelfart Kirke samt provst Peter Lind hjerteligt takkes for at stille sognegården til rådighed - også for dagen i dag.

At arrangere disse temadage har til tider været ganske omfattende, men også meget givende. Det har været en glæde at kunne medvirke til at sikre erindring, viden og fortælling om Martin A. Hansen, som der står i vedtægternes formålsparagraf.

Jeg har fundet det helt naturlig at delagtiggøre andre i de mange glæder og erkendelser, man kan finde i Martin A. Hansens forfatterskab. Jeg har bidraget med foredrag, kronikker, artikler, studiekreds mv. På mange niveauer. Sidst for knap 3 uger siden i Kolding for ca. 60 tilhørere.

Jeg har haft en idé om at bidrage på mærkedage – og har haft fornøjelsen ved at det som regel lykkedes. Her blot 4 eksempler fra Fyens Stifttidende, der i øvrigt har sendt dem til andre aviser i konsortiet.

D. 13.marts 2009 en stor kronik med titlen "13. marts. Det er taaget". Dato og årstal er indlysende for generalforsamlingens deltagere. Med en opfordring til at læse bogen. Jeg fik efterfølgende flere breve bl.a. fra en ældre kvinde, der fortalte om sin kærlighed til Johannes Vig – denne vidunderlige mand – som hun skrev - og som hun gerne ville have haft som kæreste i sin ungdom. Gennem norske venner, som jeg sendte kronikken til udløste det, at "Løgneren" blev læst i deres læsekreds i Aurskog.

Lørdag før Påskedag 2012 blev kronikken "Påskeklokken" bragt. I den lange novelle, der foregår i kirketiden Påskedag, prøver Martin A. Hansen at begribeliggøre den ubegribelige opstandelse. Arbejdet med kronikken fik en særlig betydning, da vi på et tidspunkt (jeg som formand for menighedsrådet) arbejdede på at få finansieret en ny klokke til den ene af vores to kirker. Jeg sluttede kronikken med opfordring til at

læse novellen, efter man kom fra kirke Påskedag. Og hvis man skulkede fra kirke, kunne man læse novellen i kirketiden.

Den 11.11.2014. Jeg skrev til kronikredaktøren at artiklen ”Rejse på Island” skulle bringes netop denne dag. Datoen er nævnt i artiklen. Hvorfor? Fordi det på denne dag var præcis 60 år siden ”Rejse på Island” udkom. En – efter min mening ofte overset - vidunderlig bog, der belyser mange af de temaer, der gennemstrømmer hele Martin A. Hansens forfatterskab. I øvrigt den sidste bog fra Martin A. Hansens egen hånd. Bogen var i øvrigt følgesvende på Kirstens og min rundrejse på Island samme år.

”Orm og Tyr” kronikken blev sendt op til temadagen her i Middelfart om ”Orm og Tyr”. Der var på det tidspunkt få tilmeldinger, så udover opfordringen til at læse bogen var der et andet formål: Kom til temadag.

Martin A. Hansens betydning for mit liv er stor. Måske kan han beskrives som en faderskikkelse for mig, måske med begrebet overjeg. Som et rum for selviagttagelse, samvittighedsforhold og idealer. En indre stemme som jeg er knyttet til. Udgivelsen af ”Dagbøgerne” (især) og ”Kætterbrevene” forstærkede dette. Det, der var anet, kunne nu læses fra Martin A. Hansens egen hånd.

Det er selvfølgelig i kraft af den historie, som værkerne (romaner – noveller – digte – essays - dagbøger – breve – kronikker) fortæller. Deres tankemæssige konsistens og kongruens i tematisk og betydningsmæssig henseende. En æstetisk og intellektuel nydelse, som gør noget ved læserne – i hvert fald ved mig.

Ofte har man ved iagttagelse af tidens udtryk lyst til at sige: Hvis dette er fremskridt, så træder jeg et skridt tilbage og lader det passere. Beskæftigelsen med Martin A. Hansen gør, at jeg føler mig mere hjemme i verden – også hvad angår i dag.

Jeg vil slutte med Nils Gunder Hansens afsluttende sætning i hans meget omfattende anmeldelse i Kristeligt Dagblad af ”For Folkets Frihed”: ”Klogere end de fleste. Det var han altså.”

Tak for ærestildelingen!

Kaj Axel Jensen

216: Boghæfter

Landsforeningen har længe haft et ønske om at kunne tilbyde interesserede let tilgængeligt materiale om forfatterskabet og personen Martin A. Hansen. Med fondsmidler fra Stevns Brands Fond er det nu blevet muligt for Landsforeningen at udgive to små boghæfter, som dels er korte og letlæselige, dels indeholder oplysninger om personen og udgivelserne, som er nyttige at have ved hånden, når man 'går ombord' i de mange romaner, noveller og essays.

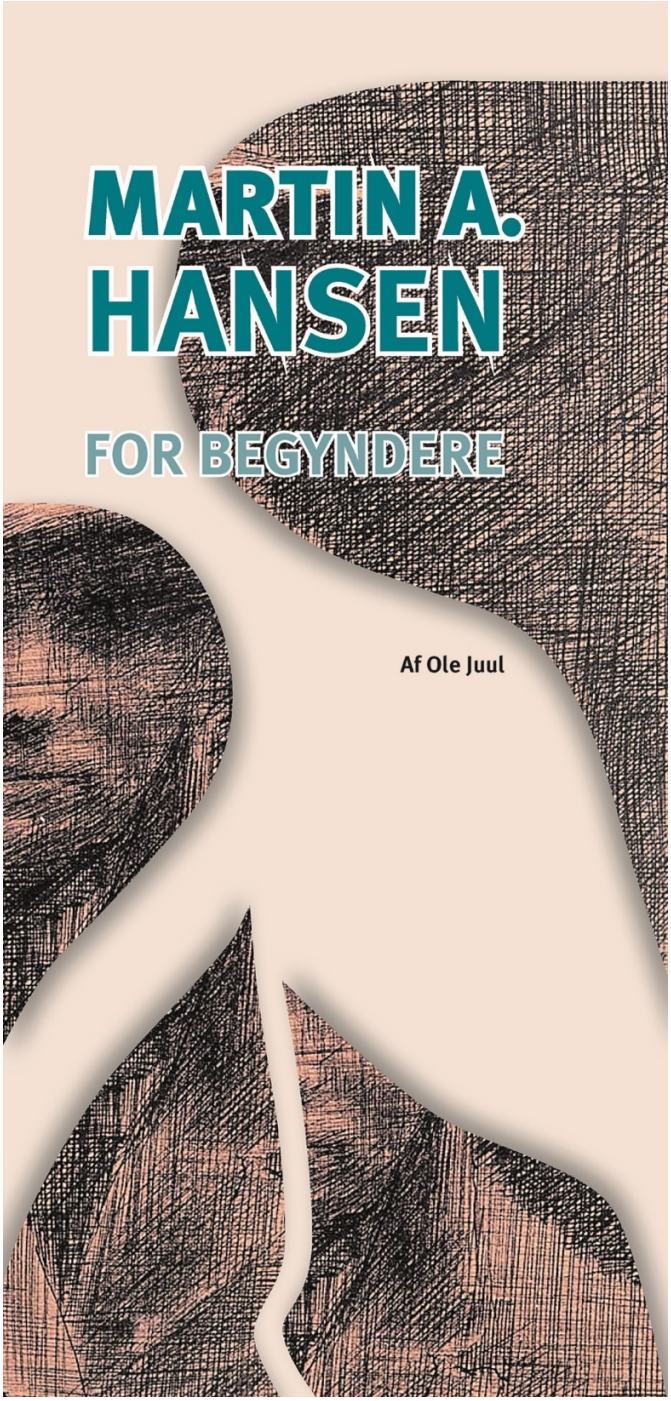

Landsforeningen kunne ved generalforsamlingen i Middelfart præsentere det første boghæfte, "Martin A. Hansen for Begyndere", som Ole Juul har skrevet. Det andet boghæfte, "Martin A. Hansen – Tanker til Tiden", som udkommer på generalforsamlingen i 2020 og er skrevet af Jørgen Jørgensen, omhandler temaer i forfatterskabet, som kan have aktualitet i dag. Dette boghæfte vil være af betydning for den plancheudstilling i Strøby, som Landsforeningen med Hans-Ole Hansen som inspirator planlægger.

Jeg vil hermed gerne takke bestyrelsen for Stevns Brands Fond med Kjeld Frederiksen som formand for donationen på 50.000 kr., der har gjort det muligt at udgive disse boghæfter.

217: Efterskrift fra bogheftet ”Martin A. Hansen for Begyndere”

Ved Martin A. Hansens død, i midten af halvtredserne, er fundamentet politisk og kulturelt ved at blive støbt for det, der bliver den særligt danske velfærdsstatsmodel. Selv havde Martin A. Hansen i tale og skrift og i personligt engagement som de middelalderlige bygmestre været med i det slidsomme arbejde at hugge grundstenene rene, men ulykkeligvis nåede han aldrig at se bygningen blive rejst. Martin A. Hansens alt for tidlige død var et voldsomt tab for hans familie og nærmeste venner, men tillige et tab for det folk, der i de første år efter krigen havde så stærkt brug for stærke og markante kulturpersonligheder, der havde deres meningers mod.

I dag, hvor velfærdsstaten er skrantende i takt med den stærkt voksende liberalisme, og hvor ideen om et Europa med fælles værdier er afløst af en stærkt stigende nationalisme, vil den læser, som er optaget af de tanker, Martin A. Hansen tænkte og nedfældede, uvægerligt gøre sig forestillinger om, hvordan han ville ytre sig, ikke mindst når det kommer til de helt afgørende spørgsmål om det nationale og det kristelige. I en artikel fra 1948 skriver han således om forholdet mellem nationalisme og folket, at ”vulgær Nationalisme har gjort sit bedste for at udrydde al Viden om, hvad Folket egentlig er. Skrigende på Folket fremmer den dets Opløsning til en Masse, hvor baade den dybe, hemmelighedsfulde Enhed og den brogede, frodige, duftende Mangfoldighed forsvinder”.

Vi vil aldrig få et entydigt svar, og slet ikke, når vi i dag ved, at mødet med andre kulturer i Danmark ikke som i dag var et møde, der på nogen måde var et aktuelt kulturelt og kirkeligt spørgsmål i halvtredserne. Ikke desto mindre er jeg overbevist om, at Martin A. Hansen ville søge tilbage i historien, helt tilbage til overgangen fra hedenskab til kristendom, hvor den unge kirke reddede den gamle nordiske retssynstanke med over, som senere kom til at præge den tidlige romerkirke i Norden. I kronikken ”Den mørke Middelalder” skriver Martin A. Hansen følgende: ”Gennem Romerkirken opstod den Fællesånd og den Internationalisme, som Nutiden har drømt om, men ikke kunne rekonstruere”.

Martin A. Hansen tænkte stort, han tænkte ud over grænserne. Det blev for ham ikke en særlig dansk kristendom, der sikrede borgeren et menneskeværd, men netop det retssyn og den retsbevidsthed, der udviklede sig i Europa op gennem Middelalderen. I sin dagbog fra 1947 gør Martin A. Hansen sig nogle ret så aktuelle tanker om forholdet mellem det nationale og det kristelige. Han søger tilbage til Grundtvig og hævder med ham, at det nationale aldrig kan blive den folkelige eksistens endemål

endsige grænse. ”Det var Verdenshistorie, han skrev, ikke Fædrelandshistorie”. Vi får gennem læsningen af disse prægnante udsagn i dagbogen nogle klare udtryk for, hvordan Martin A. Hansen skelner mellem det ”dødt nationale og det levende folkelige”, hvor det sidste er udenfor og uafhængig af grænsedragninger. Og så tilføjer han, hvad der i dagens debat kan læses som en replik til den tankegang, der sammenblander det kristelige med det politiske, at ”evangeliet giver ingen samfundsmæssige nationale løsninger, det giver ingen kulturel harmonisering, og det ligger i sandhedens natur, det evangeliske liv, Gudsriget er over kulturen, det er kult, Gudsliv”. Ja, det er et kultisk rum over kulturen, men Martin A. Hansen var opmærksom på, at det samtidig var et kultisk rum, hvorfra man bevægede sig ud i verden og på den måde fik det indflydelse på kulturen. Derfor bliver evangeliet også for Martin A. Hansen ”den revolutionære idé”, det nødvendige religiøse og etiske korrektiv ind i kulturen. Sådan læst og forstået er hans tanker og ideer, hvad angår det nationale og kristelige, særdeles aktuelle i dag.

Ole Juul

218: Relancering af Stevnsgruppen

Behovet har aldrig være større for at målrettet indsats i forhold til at øge kendskabet til Martin A. Hansen i Stevns Kommune. Hans forfatterskab har stadig et nærvær og en relevans, og på Stevns har han om nogen tegnet et billede af den stevnske ånd og sjæl – vores fortid og nutid lever side om side i hans værker som en knivskarp gengivelse af vores dna. Man kan genkende typerne fra sin opvækst og nutid og grine, når man genkender sig selv i personer og situationer.

Stevnsgruppens vil fokusere på at øge antallet af lokale medlemmer og frivillige til at hjælpe med alt fra pasning af digterruten til arrangementer eller udbrede kendskabet til Martin A. Hansens alsidige forfatterskab. I en længere årrække har Stevnsgruppen stået for mindst to årlige arrangementer omhandlende forfatterskabet. Disse arrangementer er som regel velbesøgte, og planen er, at vi fortsætter med dem. Vi arbejder henimod at lave en årlig Martin A. Hansen dag i Stevns Kommune. Vi vil begynde i de små og lade det vokse. I den forbindelse har vi tanker om på den lidt længere bane at involvere kulturinstitutionerne og skolerne. Vi har en stor ambition om, at Martin A. Hansen skal være et naturligt tilbagevendende emne på de stevnske skoler faciliteret af os. Derfor vil jeg arbejde på at knytte nogle dansklærere til gruppen.

Tanken er også at øge synligheden via pressen, deltagelse i lokale events og arrangementer, hvor det giver mening og nye traditioner. Fx skal vi deltage med en stand på Stevns Litteraturfestival sammen med andre forfattere med tilknytning til Stevns. Dette arrangement sker på initiativ af de stevnske biblioteker og løber af stablen i efteråret. I takt med at vi forhåbentlig ser gruppen vokse, vil vi begynde at løfte de andre opgaver, som skal øge opmærksomheden om Martin A. Hansen lokalt.

I forbindelse med Stevns Litteraturfestival i sensommeren den 7.september, vil vi slå et slag for Landsforeningen og forfatterskabet. Så hvis I er i nærheden af Stevns, må I endelig kigge forbi biblioteket i Store Heddinge mellem kl. 10 og 16.

Line Krogh Lay
Medlem af bestyrelsen for Landsforeningen Martin A. Hansen
Medlem af Stevnsgruppen og tovholder for relanceringen
Kommunalbestyrelsesmedlem i Stevns Kommune.

Line Krogh Lay

219: Ullrich Rössing til minde

Opfordret af Landsforeningens formand Ole Juul vil jeg i dette Nyhedsbrev kort efter Ullrichs begravelse, komme med en mosaik over min mand kunstneren Ullrich Rössings liv og gerning og vores fælles arbejdsmæssige oplevelser. Jeg har haft svært ved at begrænse mig fordi Ullrich var så alsidig og en stor personlighed. Mosaikken der er fra de seneste år, begynder med vores fælles udstilling i 2011 på Kongegården i Korsør.

Udstillingen blev kaldt:

DAGE OG ÅR.
Ullrich på sit værksted

ULLRICH RÖSSING
År er gået, dagene er der endnu. Fortid og nutid.

Udstillingen beskriver dette abstrakte tidsfænomen igennem et antal af billeder fra forskellige perioder i mit liv, som mere eller mindre er påvirket, ikke kun af søgen efter min egen person, men også påvirket af kunst som jeg identificerer mig med i mit virke. At lede efter et billedsprog, som jeg mente var mit eget.

Disse påvirkninger og denne søgen udgør en samling billeder af vidt forskellig karakter. Det ældste er vel nok fra 1980. Der opdager man at min stræben efter en vis akkuratesse har lagt sig i de seneste år og blevet erstattet med billeder af spontaniteten der virker mere ungdommelige og dristige i farveholdninger og frodighed – impressionistiske med vægt på lyset.

Jeg begyndte i 70erne som surrealist, der var stærkt præget af tyske malertraditioner og dette af naturlige årsager. Udgangspunktet var mørke og destruktion i en verden med nærmest religiøs genskabelse af natur i ukendte landskaber.

Jeg har været scenograf i mine yngre år – sprang fra det ene stykke til det andet – det krævede koncentration ikke at blive hængende i scenografien fra et afsluttet projekt og 'liste' det ind i et nyt.

Nye tekster skulle visualiseres, stykkets grundsubstans skulle findes. Er det måske medvirkende til at jeg endnu ikke har fundet min egen stil? Er det en fejl?
Malere kan forholde sig til kunst som om det er en forretning, hvor samme motiv gang på gang optræder fordi motivet solgte godt i begyndelsen.

Heri er Gallerierne heller ikke helt uskyldige. "Dage og År" handler om et livsforløb fra ungdommelig stræben og ustyrlig vilje til det jeg er blevet til – det legende menneske. Forfriskende for mig selv og beskueren – ukompliceret til glæde for begge parter. Dog fornemmer man at det dystre ikke har forladt mig endnu.

Svævende huse - UR

METTE LISE RÖSSING.
Dage og år er en måde at udmåle tiden på.

Tiden er for mig en flod der uafbrudt strømmer mod sit mål i det fjerne. Jeg kan hverken standse floden eller tiden, kun forstå deres flygtighed og prøve ved nærvær at bruge tiden mere bevidst.

Et klogt menneske har sagt: ” Tiden går uden at standse. Man kan spilde tid, men ikke vinde tid. Man kan kun gøre bedre brug af den”.

Når jeg ser tilbage på mine dage og år har de på forunderlig vis føjet sig til hinanden og de valg jeg lidt fortumlet tog i min ungdom har ført til et frodigt liv med familie og vævning.

Mange års tæt samarbejde med Ullrich har virket inspirerende og givet mig lyst til at skabe mine egne tekstile værker.

Så denne langsomt fremadskridende tidsflod har kædet dage og udvikling sammen, så tanken fortsat har kunnet finde inspiration og fornyelse.

Før og efter mennesket – bakterier - MLR

VIRKELIGHEDEN ER ET SPØRGSMÅLSTEGN.
Ullrichs tanker om kunst

Hvad med stilheden?

Den svage lyd – en flyvemaskine højt oppe, tegner hvide striber på min isblå himmel – står tilbage, hvor lyden for længst er forsvundet i stilheden.

Hvordan maler jeg stilheden?

Nu kan fuglene høres igen i stilheden, som ikke længere er den samme stilhed, der nærmest havde en skræmmende virkning og hvor fuglestemmerne som en forløsning befriede mig for stilhedens dæmoner.

Jeg skal kunne se dem i øjnene for at gøre dem håndgribelige – tegne dem for at se dem i øjnene – tage kampen op.

Fuglene ser jeg og deres lyde hører jeg når jeg tegner mine skitser – der hvor de for længst ikke længere kan høres eller ses.

Fugle som flyvende væsener tegner hvide linier i stor forvirring mellem lodrette træer i min have – fryser til is og smelter ikke før jeg nedfælder dem på mit stykke papir, der ligger forventningsfuld på mit bord – truende – ikke indstillet på at blive brugt i sin guddommelige renhed.

Så vil det være nemmere at tegne videre på det jeg begyndte på i går.

I går tegnede jeg stilheden efter sejren mod dæmonerne – en anden stilhed end den jeg oplever i dag, hvor jeg så fuglene i stilheden, da jeg holdt mig for ørene – genskabte liv efter hukommelsen - så fuglenes form og bevægelser med hånden – skabte et billede efter billedets regler for at sige sandheden om fuglenes og dæmonernes væsen.

Måske er jeg for indbildsk – at tro at jeg kan overliste virkeligheden. Tage fotografier af flyvemaskiner, fugle, skove og isblå himle med hvide striber – skarpt og tydeligt på 1/60 tyvende del sekund.

Tage et billede af dæmonerne? Hvor tydeligt er sandheden. Skal jeg tillade et stykke mekanik at træde imellem mine oplevelser og en virkelighed - Ullrich Rössing 19.04.2008.

Keramisk fad med dyremotiv – UR

INDLEDNING VED ULLRICHS UDSTILLING D. 3. MAJ 2017 I NÆSTVED KUNSTFORENING.

Det mærkelige er at ens drømme er af glas – og det er ikke mærkeligt – det mærkelige er at det ikke er mærkeligt.

At formidle kunst er en svær opgave - at formidle sin egen kunst er kompliceret.

Det siges, at man, for at se samtidskunst skal være mere end almindeligt velorienteret i kunsthistorien og i filosofi. man skal have indsigt i kulturpolitik og teknologi og det hjælper at man kan sine klassikere – lidt Joyces og Kafka skader ikke. Det siges at man skal have en rolig tilgang til værkerne, man skal have god tid, man skal koncentrere sig og ikke lade sig forstyrre - eller selv forstyrre andre, når man ser på kunst. Man skal se på kunst med et smil også selvom man føler sig snydt og ikke synes at man forstod ret meget – tænker man.

Koblingen mellem det man ser og det man oplever, er i høj grad et spørgsmål om ens mentale mulighed.

Evnen til at se kan stimuleres, den kan udbygges i et intensivt forløb, synssansen skærpes. Det er spørgsmål om interesse, om lyst til at investere sig selv i den opgave som kunst er. At tage udfordringen op og lege med.

Det man møder på en udstilling, er ofte vanskeligt at beskrive, ligesom ens egne indtryk kan være umulige at få fuldt overblik over. Men det er stort set altid bevidsthedsudviklende både for én selv og for lyttende – at høre hvad det man ser, får 'en til at tænke på. Blot nogle få ord kan sætte en samtale i gang som udvikler sig til meget relevante bud på hvad et kunstværk arbejder med.

Samtidskunst er et oplagt emne til debat og diskussion af vores kultur og verden, vores forventninger til livet og vores muligheder – hvordan vi skal gebærde os i en kompliceret nutid.

Billedkunsten skal ikke opfattes som en personlig indadvendt aktivitet. Den er ikke privat eller tilegnet en privilegeret elite. Tværtimod er kunsten i sit væsen social, prøvende, et budskab som udfoldes, når det opleves af andre og for at nå ud er formidlingskanaler nødvendige.

Det er indlysende, at man ikke kan skille omgivelserne, mediet fra det kunstneriske udsagn. En koncertsals akustik og en udstillingsbygnings miljø er betydningsfulde elementer i den totale oplevelse.

Ingen kan forudse kunstens udvikling. Kunsthistorie er en opvisning af abrupte brud på tilsyneladende traditionel udvikling – og mange forskellige synspunkter. Ikke alene kunstneriske udtryk forandres, men også de organisatoriske strukturer. Derfor er det en vigtig erkendelse at det er kunsten, der bestemmer medierne og de politiske institutioner og ikke omvendt.

Og så er vi tilbage hvor vi begyndte.

Kunstnere er ikke kede af at improvisere og eksperimentere og man henviser gerne til forfatterens anbefaling til læserne af Ulysses. ”Læs den uden smålighed, med medindlevelse og medfølelse. Ullrich Rössing.

Løbende mand – del af en række figurer – UR.

TANKER OM GRAFIK VED ULLRICH RÖSSING

Grafikgalleriet er en del af Grafisk Værksted. Begge dele har opnået en position som er ligeværdig med de bedste i landet. Begge steder har løst opgaven formidabelt – dels som eksklusivt udstillingssted, dels som aktivt værksted med pædagogisk virke og kunstformidling. Nu sker der noget nyt - man har skabt en Venneforening. Den nye bestyrelse har bedt mig om at fremstille et litografi, ja gerne to hvis det ikke blev for meget. Disse grafiske blade er tænkt som en gave til de nye medlemmer som tak for troen på ideen og lykke til for fremtiden. En slags ’fødselsgave’, velsagtens.

Jeg har mest arbejdet med linoleumssnit – har også lavet en del raderinger og koldnålsværker. Jeg havde regnet med at det skulle være et linoleumstryk – en farve og højst ”A5”-format – et vinterlandskab, måske melankolsk – sort hvidt som vinteren nu engang er. Men sådan skulle det ikke gå. Bestyrelsen foreslog et litografisk arbejde i fire farver. Det havde jeg ikke prøvet før, men Jan Kiowsky og Signe Rössing ville gerne hjælpe med teknikken – litografi er lig med stentryk. Man tegner på en litografisk sten – kompliceret er det – jeg har selv lært en del – tak for

det. Tryksagen er blevet forsinket på grund af sygdom – men i dag er der træf og fremvisning.

Resultatet af 3-mands og en kvindes anstrengelser kan nu holdes i hænderne og tænkes over – gaven er blevet til to A3-formater i fire farver – trykt i firs eksemplarer, hvert motiv på bedste papir. Da der er to grafiske blade med hver sit motiv, er der også to titler, en til det ene og en til det andet.

Det er nemt at se hvad der hører til hvad. Det ene hedder; ”Rødmende, fornem kinesisk dame med et underfundigt blik”. Det var dog en lang titel. Det andet motiv hedder ”Min indre landsby” – den var noget kortere. Angående titlerne til grafikken er det ikke min mening at øve tankekontrol – jeg siger ikke hvordan du selv opfatter motiverne og forstår disse titler. Helst ingen titler? Spørgsmålstegn. Ingen titler, vil jeg mene, jeg sætter dig fri til at se mere upåvirket – se med dine egne øjne – skabe dine egne titler. Motiverne er i eminent grad god til – netop at fabulere over. Det er en stil der i høj grad appellerer til at sanse og bevæge dig. Altså væk med titlerne – udråbstegn.

Jeg kunne fortælle lidt om hvad surrealisterne tænkte. Surrealismen beherskede kunstscenen i Europa helt tilbage i – 1917 – og sluttede cirka med René Magritte i 1953. men der er ikke mere at sige end det – lige nu. Jeg er opvokset med stilen – med ideen - jeg er blevet undervist og jeg har prøvet at finde kernen i manifesterne – som dog aldrig lykkedes mig helt. Jeg erkender at jeg helst skulle være født som kunstner med den rette bagage direkte smidt i vuggen, som det afgørende for en gedigen kunstnerisk karriere i livet. – at tvivle er ikke altid negativt – hvorfor også surrealisme?

Det er at se kunstens sanselige, intuitive og intellektuelle kvaliteter – kunsten er i stand til at stimulere sanserne og udvide horisonten, men der stilles også krav – det at give sig tid til at fordybe sig og tage del i kunstens aura på tværs af alle stilarter. Jeg mødte en mand ved en begravelse – jeg sagde til ham at jeg så hans skitser fra Grønland. Han sagde at han var geolog – jeg tænkte på noget andet – tillykke med de fine anmeldelser. Dem læste han ikke. Var der nogen grund til at beundre ham? – jeg sagde til ham at også jeg var noget helt andet – som det er, udspringer alt af mange tilfældige spor, kunne han måske have sagt. Og intet kommer af intet – men det sagde han ikke. Der er intet at beundre, sagde han.

Jeg har beskæftiget mig med at eksperimentere med blandinger af stilarter – også med ekspressionismen, men har snart mistet interessen fordi det ikke førte til noget ærligt. Jeg har bevaret erfaringerne i min underbevidsthed når jeg begyndte forfra igen og igen og igen – Tiden kommer hele tiden med nye indsigter. Erfaring er et

væsentligt værktøj til udforskningen af ens aktuelle ståsted professionelt og i livet udenfor værkstedets fire vægge.

Jeg har ikke levet som et gennemført principfast kreativt menneske – har ikke gennemført, år ind og år ud, en personlig stil, overbevist om mine egne hjemmelavede manifester og skiftende holdninger - hvor man genkender væsentlige karakteristiske momenter i alle værker – som et stykke musik med mange variationer. Den opgave jeg stillede mig generelt, var bare at se og give, dele ud af mine betragtninger omformet til billeder der skulle åbne op for en anden virkelighed.

Det er at modtage kunstens sanselighed og intellektuelle kvalitet. Det er også underlagt denne bevidsthed at et kunstværk skal opstå – et kunstværk stiller mange spørgsmål.

Det er kultur – kulturen er mange ting – dannelse, traditioner, skikke, vaner, troen – dannelse frisætter nogle dybere erkendelser og oplevelser, der er tro mod værket som du ser på.

At begribe et godt kunstværk er som at fange skyerne med hænderne.

Man kan ikke lære kunst – man kan lære håndværk, men kunsten må du selv komme med.

TAK for hjælpen, trykkerhold.

METTE LISE RÖSSINGS ÅBNINGSTALE ved Ullrich Rössings separatudstilling i Næstved Kunstforening 2017.

Som ægtefælle til Ullrich kunne dette synes at være en nem opgave, men efter 52 års fælles liv kan fortællingen gå mange vildveje og jeg har derfor nedskrevet talen og koncentreret mig om de hovedlinjer der kan fremdrages fra hans kunstneriske virke.

Ullrich flyttede til Danmark fra Tyskland i 1965. Hans uddannelse i kunst og scenografi i Tyskland førte til at hans første arbejdsopgaver i Danmark var knyttet til mindre danske teatre i København. Som bosat i Vrangstrup ved Glumsø blev teateropgaverne for vanskelige at forene med landsbylivet på den gamle skole samtidig med at vi fik 3 børn indenfor få år – Signe, Thomas og Jonas.

Ullrich begyndte derfor sit kunstneriske virke ud fra skolen i det midtsjællandske. Det lokale engagement førte til en række kontakter og udsmykninger i og ved kirker i området. Udsmykningsopgaverne førte til langt flere kontakter rundt om i landet og i løbet af en lang årrække udførte Ullrich udsmykningsopgaver til over 40 kirker og 44 udsmykninger til offentlige institutioner og private firmaer.

Ullrichs styrke er hans store viden om kunst og scenografi og hans indlevelsesevne der gør ham i stand til at sætte sig ind i en opgave – hvor skal den være og hvem skal den være til. Han investerer sig selv og sin viden i en opgave for at gøre forslaget så indlysende rigtig til det sted udsmykningen skal placeres. Beskeden som Ullrich er fortæller han kun på opfordring om sine mange store kunstneriske bedrifter.

Når begge ægtefæller skal leve af kunstnerisk arbejde, bliver det nødvendigt at vinde hver eneste opgave for sig og med ord at kunne forklare hvorfor opgaven netop må se sådan ud. Denne mundtlige beskrivelse af ideen er en af Ullrichs styrker.

Den kolossale indsats ved de store udsmykninger indebar ofte at hele skolen blev involveret i udsmykningens mange facetter. Elever på alle klassetrin og skolens lærere deltog i arbejdet, som derved også blev en pædagogisk proces.

Ullrich arbejdede nogle år som formningslærer i folkeskolen og hans utraditionelle undervisning og evne til at føre eleverne til nye indsigter blev en oplevelse for dem. Den senere udelukkelse af faglærere der ikke var uddannet som pædagoger var et stort tab for den danske folkeskole.

Indimellem hans store opgaver fandt Ullrich tid til at skabe fri kunst som maleri, grafik, stenskulpturer, vævning, keramik. Den brede vifte af håndværk fortæller om hans mangesidige talenter. Malerierne var i en lang række år surrealistiske med en drejning mod det mørke, som Ullrich havde oplevet i sin barndom i Tyskland under d. 2. verdenskrig.

Med årene skiftede han udtryk og blev inspireret af kultur og natur, der i værkerne kunne smelte sammen til forunderlige opstillinger og landskaber.

De værker der vises på udstillingen, stammer fra de seneste år. Alvorlig sygdom har præget en række grafiske værker der vises på udstillingen. Værkerne kan næste forstås som en selvskabt terapi, der senere har ført til den række lysende akryl malerier som også findes i udstillingen. Den stille melankoli, de surrealistiske elementer og de særegne og fascinerende farver bringer beskueren på en indre rejse.

Ullrich har flere gange arbejdet sammen med keramikere. Denne gang med pottemageren Cecilie Dige fra Skælskør. Det har ført til en række store fade med dyremotiver og store kander i særprægede former og muntre farver.

En ny side af Ullrich har han taget i brug efter vores flytning til det skønne Skælskør. Han er begyndt som forfatter. Først ved at skrive nogle erindringer fra sin barndom og nu senest har han startet på en novelle, som på nuværende tidspunkt er på 266 sider. Der er derfor ingen grænser for hvilke udtryksmuligheder Ullrich benytter sig af for at give de tanker og syn som han til stadighed indsamler fra omgivelserne og sig selv videre til alle os andre.

Som et mangeårigt vidne til disse eksistentielle kampe og den stærke indlevelse i natur og mennesker, har jeg selv udviklet mig og kan i dag se så meget mere i træer - skyer - lysindfald – sten – vandets krusning, ja, jeg føler mig dagligt inspireret.
Som en afrunding på denne beskrivelse af hovedlinjerne i Ullrichs kunstneriske arbejde vil jeg gøre opmærksom på de tekstile værker som ligger mig selv nær. De mange kirkeopgaver rummede ofte tekstile løsninger. Ullrich og jeg arbejdede derfor sammen i 30 år – han som kunstner og jeg som billedvæver. De sidste 25 år har Ullrich arbejdet sammen med Mona Lise Martinussen både ved udsmykningsopgaver og ved frie værker vævet på hendes værksted i Ribe. Se detalje i billedtæppe fra venskabsbyen Ribe til byen Ely i England. Kunstner Ullrich Rössing og væver Mona Lise Martinussen.

Detalje af billedtæppe til Ely, England

EFTERSKRIFT.

Kunstneren Ullrich Rössing er svigersøn til Vera og Martin A. Hansen. Mette Lise og Ullrich blev gift i 1965 hvorefter Ullrich flyttede permanent til Danmark fra Tyskland.

Ullrich har været optaget af ”Landsforeningen Martin A. Hansen” fra foreningens stiftende generalforsamling i 2009. Han har skabt Landsforeningens logo ”Agerhønen” og udformet både foreningens medalje og den skulptur af en agerhøne som uddeles til Martin A. Hansens prismodtagere.

I forbindelse med ”Digterruten”s indvielse i 2014 var Ullrich initiativtager til et teaterstykke over novellen ”Paradisæblerne”. Se hans oplæg til scenografi og andet udstyr på web: www.digteroglandskab.dk . Ullrich vil blive savnet. Hans iderigdom og engagement har været betydningsfuld for ”Landsforeningen Martin A. Hansen”.

220: Fødselsdagsfejring

Tirsdag d.20.august 2019 markerer Landsforeningen Martin A. Hansens 110 års dag. Det sker ved et større arrangement i Brønshøj, hvor medlem af Landsforeningen og historiker Kaare V. Andersen er tovholder. Arrangementet består dels af en vandretur i Brønshøj, hvor vi besøger de steder, hvor Martin A. Hansen færdedes og boede og hvor Kaare V. Andersen fortæller om Martin A. Hansen og Brønshøj, dels ved et efterfølgende møde i kulturhuset ”Pilegården”. Arrangementet på ”Pilegården” indledes med fællesspisning. Herefter udsteder Landsforeningen et æresmedlemsskab og efter dette følger uddelingen af Martin A. Hansen-Prisen. Landsforeningens bestyrelse har besluttet, at prisen denne gang skal gå til tidl. seminarielektor og førende Martin A. Hansen forsker, Jørgen Jørgensen, Hjørring.

Jørgen Jørgensen, som tidligere sammen med Anders Thyrring Andersen bl.a. udgav ”Dagbøger”, var i fjor redaktør af ”For Folkets Frihed” og lagde et stort arbejde i denne fornemme udgivelse på Gyldendal. I år vil Jørgen Jørgensen kunne præsentere en ny udgivelse, ”Daggry”, som er en samling af en række centrale essays af Martin A. Hansen – nu forsynet med et grundigt noteapparat. Desuden kan Landsforeningen på generalforsamlingen i 2020 præsentere det andet af boghefterne om ”Martin A. Hansen - Tanker til Tiden”, som Jørgen har skrevet. Ønsker man ikke at deltage i byvandringen i Brønshøj, kan man slutte sig til arrangementet ved fællesspisningen på ”Pilegaarden”.

Invitation til fødselsdagsarrangementet med nærmere angivelse af mødetidspunkter m.m. samt tilmelding vil blive sendt til medlemmerne af Landsforeningen i begyndelsen af august

221: Martin A. Hansen og Besættelsen

I år slutter vi to års arbejde med temaet "Martin A. Hansen og Besættelsen". Vi kan se tilbage på fire velbesøgte seminarer, som alle blev afholdt i 2018. Samme år – i forb.m. markeringen af Martin A. Hansens 109-års dag – d.20.august kunne vi i samarbejde med Gyldendal markere udgivelsen af "For Folkets Frihed".

Det næste tema, som Landsforeningen vil arbejde med i form af temadage, foredrag og mulig bogudgivelse er "Martin A. Hansen og Skolen".

Aarhus-Gruppen arbejder på en udgivelse af centrale tekster af Martin A. Hansen om hans syn på skole, pædagogik og dannelse.

I forb.m. med en sådan bogudgivelse vil der blive afholdt seminarer landet over, hvor foredragene på disse seminarer vil belyse Martin A. Hansens særlige skolesyn og – tanker.

Det kan allerede nu oplyses, at der er truffet aftaler om afholdelse af et seminar fem steder i landet:

- Lørdag d.28.marts på Liselund v/Slagelse
- Lørdag d.25.april på Hadsten Højskole
- Lørdag d.16.maj i Middelfart Sognegård
- Lørdag d.19.september på Skærum Mølle
- Lørdag d.31.oktober på Emmaus, Haslev.

Seminarerne begynder kl.10.00 og slutter kl.16.30.

Meget mere om indhold og foredragsholdere i næste Nyhedsbrev til november.
Der vil forud for hver enkelt seminar blive udsendt indbydelse med tilmelding til deltagerne, ligesom der vil blive annonceret på FaceBook og andre medier.

222: Ragnhild og Elverråde

Da Martin A. Hansen, min far, blev født 20. august 1909 på gården ”Østerhøj” ved Strøby kunne ingen dengang vide, at det skete omkring tusinde meter fra Stevns ubestridt største stormandsgård i sen jernalder og vikingetid. Hans mor, Kristine, kunne heller ikke vide, at den enkebolig, hun lod bygge og rykkede til i 1946, lå mindre end fem hundrede meter fra Toftegårdsfundet. En stormandsgård fra sen jernalder og vikingetid.

For få år siden udkom Lisbeth M. Imers ’Danmarks runesten’. En fortælling, som grundigt, roligt og stille med beskrivelser og tolkninger, åbner for den indsigt, som moderne viden om vore bevarede runesten giver. En noget anderledes fortælling om vikingetiden.

Længe før Martin A. Hansens storværk ’Orm og Tyr’, som dog ikke er med i Imers litteraturliste, interesserede far sig for den stevnske historie, ofte sammen med sin far, Hans Peter Hansen. Også for den såkaldte Tryggevælde-runesten, som en vis kvinde, Ragnhild, lod rejse med skibssætning og gravhøj, mest antagelig hvor Hårlev kirke nu ligger, men som nævnt af Imer, ikke utænkeligt på marken, hvor hendes mand, stormandsgårdens lokalfyrste, Gunulf, den ”glammende”, dvs. en højttalende thul og fremsigemand med dygtighed, held og sikkert brutalitet holdt sammen på thegnerne, de andre stormænd, både på den ene og den anden side af Tryggevælde Å. Senere blev denne bemærkelsesværdige kvinde gift med en anden lokalfyrste, Alle den Blege, på Nordfyn og lod også efter ham bygge et minde bestående af høj, skibssætning og runesten. Ragnhild betyder ”Gudekamp”, ligesom Bodil betyder ”Kamppris” eller – ”Kampbod”. I ’Orm og Tyr’ omtaler Martin A. kort Ragnhild, men går så til den gudemagt i vikingetidens slutforløb, som han fandt utrolig interessant – Odin. Men Odin er end ikke nævnt i Imers virkelig læseværdige bog. For Odin nævnes ikke på runestenene! Det bliver guden Thor derimod.

I en nylig, morsom forestilling fik jeg – fordi jeg som dreng af far blev øvet i at læse runeteksten på den høje, smukke Tryggevælderunesten i Nationalmuseet og derfor lærte den at kende - den tanke: Hvad om far og Ragnhild havde kunnet mødes over de mere end tusinde år, der skiller dem! En af de ikke så få handlekraftige og styrende stormandskvinder i vikingetid, som Matilde Imer via runestenene løfter frem i nyt videnslys? Mødtes de på Ragnhilds tids præmisser – som far ville have foretrukket, for hvorfor hive den stakkels kvinde op i det 20. århundrede – så måtte han som gæst først have redegjort for vrimlen af bønder i hans æt (ikke noget at rose sig af) og for sit navn, hvor de kristne Jens og Martin intet ville sige Ragnhild, mens

Alfred, eller rettere ”Elverråde”, kunne gå an. Men da far så citerer runeteksterne på Tryggevælde-stenen og Glavendrup-stenen retter den aldrende kvinde sig op i det ubekvemme højsæde i sin røgfyldte og menneskestøjende, nordfynske storhal og ser ham i øjnene. ”Du fremsigemand, gå med fred”. Ragnhild og Elverråde skiltes i respekt, og blev lige så lidet nære venner, som Martin A. og en anden stærk kvinde, Karen Blixen, men dog med bestandig respekt for hinanden. Disse førkristne, stærke kvinder synes ikke at have været mindre brutale end de mange ledende mænd, men det var tidens vilkår. De er her stadig disse kvinder, og de vil i min forestilling nu som gammel-gammel vinde fortjent stor indflydelse på vores fremtid, dog i handling heldigvis præget af al den samfundshistorie, som fulgte med middelalderen og siden hen.

223: Museum MARTIN

Den københavnske bydel Brønshøj er i centrum ved Martin A. Hansens fødselsdagfest 20. august i år. Men findes der bevaret fysiske minder fra den villa, som forfatteren og hans familie beboede 1940 – 50, Skolevangen 21? Bestemt! Læs her! Til en vis fortrydelse for køber indgik nemlig i handelen i 1950 at sælger kunne tage den store skydedør mellem dagligstuen og den pæne stue med sig. Årsag: Martin A.s dekorationer på begge sider, malet da han 1940 forberedte familiens indflytning. Skydedøren, som i dag befinder sig på ”Salum” i Allerslev, Lejre, familiens nye hjem, indgik i 1989 i den store udstilling i Palæet i Roskilde, der berettede om Martin A. Hansen som billedkunstner og om hans illustratorer før hans død i 1955 og senere: Sven Havsteen-Mikkelsen, Ib Spang Olsen og Sven Otto S. Alle, dengang eller senere blandt Danmarks bedste billedkunstnere og tegnere. Dér stod den som et stort element i udstillingen, forankret i denne artikels dengang kommende svigerfars, mekanikermester Hubert Nielsens, jernkonstruktion. (Se ’Med en omstilling i øjet’, Roskilde, 1989, fx side 22).

For forfatteren og hans hustru Vera var denne mægtige dørplade i det nye hjem lidt i vejen, men så fandt Martin A. i 1953 på at indrette ”Salum”- præstegårdens konfirmationssal til en festsal med en stor gæstealkove som centrum. På den lagde han brønshøj-dørpladen som loft. Typisk for hans pædagogiske tænkning lod han sin dengang 14-årige søn deltage i både designet og i alle de lavpraktiske handlinger. Såsom at snitte udsmykning, save store planker til, bore huller og snitte trædyvler. Desværre kom det til, at drengen skulle arve boligen som 19-årig.

Han og hans hustru, Bodil, lod få år efter alkoven flytte ind i deres nye feststue. Ved festarrangementer var den ikke uden inspiration for de deltagende venner. ”Don Quijote og Sancho Panza” siden vendte nedad, hvad der hen på den grå morgen kunne inspirere nu møre, litterært interesserede gæster til diskussion om Miguel de Cervantes fortællinger fra 1600-tallets begyndelse.

Dørpladens dekoration er ikke stor kunst, men et rørende bevis på den skaberglæde som fyldte en ung digter og nybagt far, mens han dekorerede hans og den elskede hustrus nye hjem i en tid, hvor en verdenskrig var brudt ud. Fladen med det blomstrende æbletræ var tilegnet Vera og vendte mod den pæne stue. Den mere dystre side mod dagligstuen. I mindet rugende over børnenes her til flyttede seng, når sygdom og feber greb dem i det tobaksprægede hjem. Drengens flere gange mellemørebetændelser gjorde, at han måtte have trommehinden punkteret af doktoren. På stedet. Æterbedøvet under Don Quijote. Det sidder endnu i ham, når han nu mere end halvfjerds år senere ser dørpladen. Som også en del andet.

Don Quijote og Sancho Panza. Dørmaleri ved MAH.

224: Martin A. Hansen Samlingen

Det har været et længe næret ønske for Landsforeningen på et tidspunkt at kunne præsentere en art ”Martin A. Hansen-Samling”. Der ligger naturligvis en større del på Det Kongelige Bibliotek, ligesom der også hos arvingerne, Mette Lise Rössing og Hans-Ole Hansen, befinder sig materiale, som har værdi for forskningen af forfatterskabet.

Tanken med en ”Martin A. Hansen-Samling” er på et for offentligheden tilgængeligt sted at kunne præsentere bøger, billeder, malerier og andre genstande, der har tilhørt Martin A. Hansen, og som vil være nyttige for den, der fordyber sig i personen og forfatterskabet.

Som jeg nævnte det i min formandsberetning ved generalforsamlingen i april har Hans-Ole Hansen, Mette Lise Rössing og jeg begyndelsen af marts måned haft et særdeles positivt møde med Grethe Olesen, Emmaus, Haslev og Henning Nørhøj. Det handlede om muligheden for at etablere en sådan Martin A. Hansen-Samling. Emmaus vil til formålet stille et udmærket studierum samt depotplads i kælderen til rådighed for Landsforeningen. Der forestår nu et større praktisk arbejde for at få dette etableret, men vi regner med i Landsforeningen at kunne byde velkommen til en åbning af Martin A. Hansen-Samlingen i sensommeren 2020. Ligesom jeg håber, at jeg i Nyhedsbrevet i november kan fortælle meget mere om etableringen af Martin A. hansen-Samlingen.

Jeg kan dog allerede nu nævne, at Landsforeningen af Henrik Gadegard, Lystrup v/Aarhus, har modtaget en værdifuld samling bøger og skrifter, som vil indgå i Martin A. Hansen-Samlingen på Emmaus.

Den betragtelige samling stammer fra hans afdøde far, Jens Jørn Gadegaard, som gennem hele sit voksenliv var optaget af Martin A. Hansen og forfatterskabet.
Om sin far skriver Henrik Gadegaard bl.a.: ”Min far blev født i Vejle i 1938, voksede op i Odense og døde i 2017. Han var oprindelig uddannet matematiklærer, og fra 1977-2000 var han skoleinspektør på Egumvejens Skole i Fredericia, hvor han boede sammen med min mor til sin død. Efter han gik på pension læste han Religionsvidenskab på Syddansk Universitet i Odense og brugte en stor del af sin tid på at samle hele Martin A. Hansens forfatterskab i 1. udgave og opstøve den sekundærlitteratur og de mange avisudklip, som nu indgår i samlingen”.
Det er med stor glæde, at vi i Landsforeningen, når Samlingen åbnes, kan præsentere denne værdifulde gave, som vil få sit eget gode ’efterliv’ på Emmaus.

225: Daggry

D. 20.august udkommer på forlaget Hovedland i forb.m. Martin A. Hansens 110 års dag en essaysamling ”Daggry”. Samlingen er redigeret af Jørgen Jørgensen. Jørgen Jørgensen skriver i forordet:

”Som en af sin tids ypperligste kender af historien og tidsånden, udfoldede Martian A. Hansen et sandt mesterskab inden for den essayistiske genre, som placerer ham blandt store danske skribenter som Ludvig Holberg, Georg Brandes, Karen Blixen, Jacob Paludan og Carsten Jensen.

Martin A. Hansen (1909-1955) var en yderst flittig forfatter og skribent, som ved siden af sine skønlitterære, historiske og religionshistoriske arbejder fortløbende skrev artikler og essays både til dagblade, tidsskrifter og som bidrag i forbindelse med bogudgivelser, teateropførelser eller andre begivenheder.

I præsentationer og arbejder om forfatterskabet har de skønlitterære og de historiske arbejder af indlysende grunde stået centralt og været genstand for den største opmærksomhed. Den essayistiske del af forfatterskabet er i den forbindelse ofte blevet inddraget med det formål, at underbygge fremstillingernes argumentation i forbindelse med de behandlede hovedværker. Det har betydet, at denne del kun sjældent er blevet opfattet i sit eget element, som det den er, nemlig en egenartet genre i forfatterskabet – præget af en stil, der samtidig er enestående i dansk tradition.

Formen passede Martin A. Hansen godt og lå lige for, som han flere gange noterer i sin dagbog. Ofte skrev han sine essays som en forfriskende afveksling i pauser under igangværende arbejdet på sine romaner. Arbejdet med disse stykker, som virkede både afvekslende og forfriskende, gav på sin side afkast i form af både nyt stof og nye perspektiver, der kunne omsættes i de større arbejder. Martin A. Hansens essays danner således en intertekstuel passage mellem fiktionsarbejderne og de historiske arbejder med baggrund i de „faste kundskaber”. I alt blev det til godt 160 publicerede essays.

Opfattelsen af essays som tungt, til tider tørt, læsestof i forhold til skønlitteraturen er udbredt. Mens fortællingen er karakteriseret ved fiktionen, spænding og drama, ses essayet som tynget af teori og forholdet til de faste kundskaber. Opfattelsen bunder i en efterhånden ganske cementeret forståelse af essayet, nemlig som omhandlende mere eller mindre specialiserede emnekredse og således henvendt til særligt interesserede. For en umiddelbar betragtning synes det samme at kunne gælde

Martian A. Hansens essays. Men det kun så længe læsningen ikke for alvor er kommet i gang. Begynder man derimod at læse sig ind i disse tekster, mærker man hurtigt et forførerisk element, der skyldes en engagerende kombination af stil og anliggende. Netop hvad der ligger til grund for essayformen: at gøre et synspunkt gældende på argumenterende vis. Anliggendet drejer sig om forholdet mellem modernitet og tradition. … Vi er nedfældet i traditionen".

Daggry indeholder 13 essays:

Paa Vognbunden, Verdensromanen, Tilskueren som Teater, Øksen, Historie og Natur, Rentierfilosofi, Om Pessimisme, Anouihls „Medea", Ved Nytår 1949 – To nætter, Daggryet, Den mørke Middelalder, Intelligens og Masse, I Lunden
Heraf er seks aldrig genoptrykte essays: Moderne Religiøsitet, Historie og Natur, Rentierfilosofi, Om Pessimisme, Anouihls „Medea" og „I Lunden". Desuden bringes essayet Intelligens og Masse i den sidst gennemarbejdede version fra 1948.

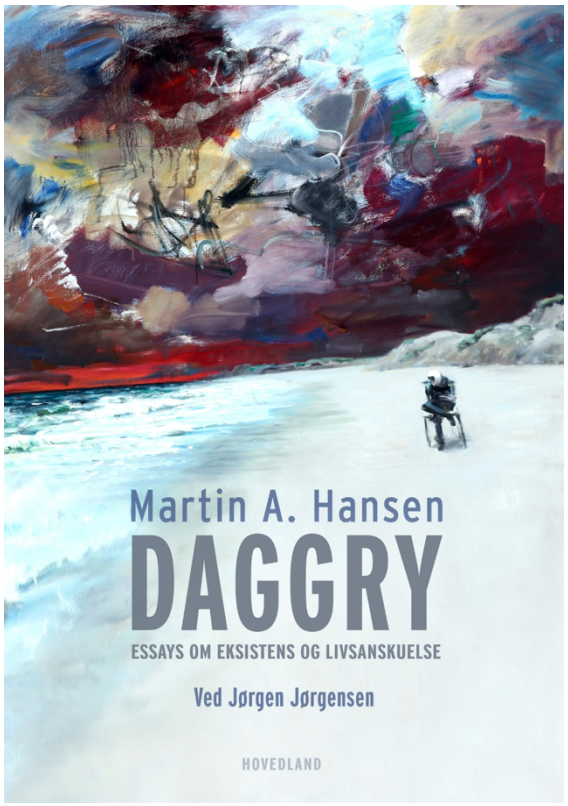

226: Martin A. Hansen og Stevns

Udgivet af Anders Thyrring Andersen, som e-bog på Gyldendal.

Martin A. Hansen blev født i 1909 på en gård nær Strøby på Stevns. Og indtil 1931 boede han på Stevns, altså næsten halvdelen af sit liv. Det har sat sig mange og dybe spor i forfatterskabet. Der er ca. 60-90 af Martin A. Hansens tekster, som foregår på eller handler om Stevns.

I 2014 indviedes digterruten 'Digter og landskab – Martin A. Hansen på Stevns', etableret af Hans-Ole Hansen og Anders Thyrring Andersen. Sammenhængen mellem kultur og natur, litteratur og landskab, forfatterskab og biografi, er her synliggjort på en måde, der ikke tidligere var realiseret i Danmark.

Seks rutepunkter er placeret på steder, som Martin A. Hansens liv og forfatterskab er knyttet til. Ved hvert rutepunkt findes et plancheskilt. Til hvert af disse rutepunkter er valgt tre tekster, som i særlig grad hører sammen med netop dette sted. Med andre ord drejer det sig om i alt 18 tekster. Fra hver af de tre tekster er valgt to uddrag, som man kan høre oplæst via sin smartphone eller iPad, eller læse i Digter og landskab – Martin A. Hansen på Stevns – Rutebogen, udarbejdet af Hans-Ole Hansen og Anders Thyrring Andersen og udgivet af Martin A. Hansen Landsforeningen i 2014. Foruden disse to tekstuddrag findes der for hver af rutepunkternes tre tekster et tredje uddrag, nemlig en kommentar fra Martin A. Hansen selv, hentet i essays, dagbøger eller breve.

Allerede tidligt i arbejdet med projektet var det Landsforeningens hensigt, at de tekster, som uddragene og kommentarerne er hentet fra, skulle udgives i fuld længde. Idet formodningen er, at de, som benytter digterruten, vil føle et behov for at læse de anvendte tekster i deres helhed. Og samtidig er det en mulighed for andre Martin A. Hansen-interesserede at kunne læse en stor og vigtig del af forfatterskabets Stevns-relaterede tekster samlet ét sted, hvilket aldrig før har været muligt.

Martin A. Hansen og Stevns rummer følgende tekster: Edens Have, Stedernes Sted, Strudsen, Historien om et Træ, Eventyr i enghaven, Paradisæblerne, Høstgildet, Septembertaagen, En Urtekost, Agerhønen, Synden, Morgenstunden, Midsommerkrans, En Hændelse, Bogen, Sagn i September, Hjemkomsten, Gamle Venner, Dobbeltportræt i karvskaaren Ramme, Tirad, Fuglene.

Af disse findes ”Stedernes Sted” kun i Aarhus Stiftstidende i 1944 og har aldrig tidligere været genoptrykt. Og ”En Hændelse” findes kun i Dagbøger, udgivet 1999. Desuden rummer udgivelsen en indledning om Martin A. Hansen og Stevns, og en efterskrift om Martin A. Hansens natursyn, begge skrevet af Anders Thyrring Andersen.

Endelig findes der i bogen en oversigt over Rutepunkterne og de dertil knyttede tekster, og en fortegnelse over de tekster i forfatterskabet, som med sikkerhed foregår på eller omhandler Stevns.

227: ”DE DØDE FOR TIDLIGT”

Martin A. Hansen 1909 – 1955 / Jørgen Nielsen 1902 – 1945.

Da Martin A. Hansen i efteråret 1935 udsendte sin første bog, romanen ”Nu opgiver Han”, havde Jørgen Nielsen allerede lagt størstedelen af sit forfatterskab bag sig, senest med novellesamlingen ”Vi umyndige” fra 1934. I alt 5 titler fra dobbelt-debuten i 1929 med hhv. fortællingerne ”Lavt Land” og romanen ”Offerbaal”.

Martin A. Hansens første opus blev godt modtaget af både kritikere og anmeldere samt det læsende publikum. ”Nu opgiver Han” udkom i hele to oplag indenfor en måned – (i alt 4 000 eksemplarer). Helt på samme måde slog Jørgen Nielsens bøger aldrig igennem hos læserne, skønt de især i dagspressen blev vel modtaget hos de toneangivende litteraturfolk. Det havde dog ingen betydning for salget af Jørgen

Nielsen titler, som stagnerede mere eller mindre trods forlagets (Gyldendal) arbejde med at promovere Jørgen Nielsen(i modsætning til opfattelsen af samme "fremstød" hos forfatteren som alvorlig mente, at forlaget ikke var interesseret i at udgive hans arbejder på en ordentlig og respektfuld vis). Der skulle således gå mange år – ja, egentlig helt frem til efter Jørgen Nielsens død i foråret 1945, lige inden befrielsen, før man fik øje på hans usvigelige talent og dermed ikke ubetydelige forfatterskab og dets særdeles både vigtige og vægtige værdi, som da siden har vokset støt med regelmæssige genudgivelser af digterens væsentligste værker. Nogle vil mene at romanen "En kvinde ved Baalet" – oprindelig fra 1933 – er hans betydeligste arbejde og i øvrigt tillige den oftest optrykte af hans bøger. Senere er der kommet mere til, bl.a. udgivelsen af essaysamlingen "Hvem er Vi?" (1955, 1967) bestående af spredte artikler fra diverse dagblade igennem årene, alle særdeles vigtige m.h.t. 'forståelsen' af Jørgen Nielsens livssyn og ikke mindst psykologisk omkring ofte vidt forskellige emner, der optog ham livet igennem, og den betydning det fik i hans eget konsekvente valg af skæbne, her forstået som den selvvalgte undergang og død. En komplet udgave af Jørgen Nielsens 'novelle/fortælling' samlinger så dagen lys i 1959 med et fremragende afsluttende essay og karakteristik ved Tage Skou-Hansen med titlen "Sammenbruddets Digter" – et uundværligt bidrag til litteraturen om Jørgen Nielsen. Her bør dog lige anføres, at også Martin A. Hansen ved flere lejligheder beskæftigede sig med Jørgen Nielsen og hans heller ikke uvæsentlige indsats, når det gælder en slags tydning af Jørgen Nielsen og dennes liv og værk. "Skæbnedigteren" kaldte Martin A. Hansen ham i en kronik i 1951, senere genoptrykt i sin egen og Kjeld Elfelts lille bog "Jørgen Nielsen" Kbh. 1953. Derudover må absolut også anbefales essayet "Jørgen Nielsen" i Martin A. Hansens "Tanker i en Skorsten", 1948, samt en omarbejdet anmeldelse af "En kvinde ved Baalet" – 2. udgave (1946). Opholder vi os endnu en stund vedr. litteraturen om Jørgen Nielsen. er det simpelthen nødvendigt at nævne det måske væsentligste bidrag hertil i form af den svensk/danske forfatter Nils Nilssons (1897 – 1980) bog fra 1951: "Jørgen Nielsen – en digterskæbne". Denne bog er måske ikke bogen om Jørgen Nielsen, men den er noget af det nærmeste vi kommer omkring både kunstneren og navnlig mennesket Jørgen Nielsen. Senere er udgivet spredte artikler m.m. vedr. digteren i litteraturhistoriske sammenhænge, skrevet af forskellige og de fleste af dem, jeg har kendskab til, erkender, om ikke i samlet flok, så hver for sig Jørgen Nielsens væsentlige potentiale.

Jørgen Nielsen, hans tid og nok så vigtigt hans liv og værk(er), bør der stadig gøres opmærksom på. Skønt man igen med Martin A. Hansens ord "umuligt kan læse sig glad i ham". Hans bøger bliver med jævne mellemrum genoptrykt, måske ikke i voldsomt store oplag, men alligevel. Hans navn bør til stadighed indgå i den sammenhæng, hvori han med rette hører hjemme. Det er med Jørgen Nielsen som med Martin A. Hansen, henholdsvis jyden og sjællænderen – landskabet bag dem

der er forskellen (citat: H.E. Nørregaard-Nielsen) deres stemmer er heller ikke ens, men de fortæller med lige stor gyldighed, og med hver deres betingelser, erindringen om noget, der var engang, og som de har taget stilling til, forsøgt at forklare vel vidende at ens baggrund, ens ophav, kan man aldrig forlade, man er bundet, om ikke på hænder og fødder, så mentalt. Og det er netop her fra deres verden udgår, hver på deres præmisser.

Bo Christensen